

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

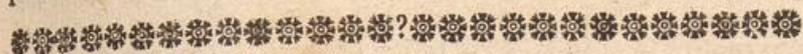
Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Distinctio Prima. De Horis Canonicis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

illo) multorum Doctorum existit , neque caret sua probabilitate : hinc ipsa nonnunquam Confessarijs deservire poterit , praesertim quoad Poenitentes , hanc diversitatem ultrò non exprimentes.

TRACTATUS VI. DE HORIS CANONICIS, JURAMENTO , ET VOTO.

1. **N**ter alios Religionis actus connumerari Juramentum & Votum, superius (a) jam dictum est : verum de ipsis merito seorsim agitur , cum ob copiosorem quam continent materiam , specialesque difficultates ; tum majoris claritatis gratia.

Quia verò Horæ Canonicae comprehenduntur sub Oratione, uno ex primarijs actibus virtutis Religionis , prius de eisdem sub propria Distinctione dicendum erit.

DISTINCTIO I. De Horis Canonicis. QUAESTIO I.

Quid sint , & quo Jure obligent Horæ Canonicae ?

2. **C**ONCL. I. Nomine *Horarum Canonicarum* intelliguntur *Horæ Canonicae*, quae ex precepto Sacrorum Canonum ab Ecclesiasticis personis nomine Ecclesiae Deo persolvuntur. Et hujusmodi Horæ Canonicae continentur in Bre- *Dicantur* viario, atque alio nomine appellantur *Officium Ecclesiasticum*, item *Officium Ecclesiasticum* : de quo Seraphicus Doctor S Bonaventura, in *Speculo Navis*, part. 1, cap. 16. verissimè dixit : *Nemo Dei se aestimet servinum*.

§ 5

¶ 100,

Officium
Ecclesiasti-
cum Noctur-
num, &
Diurnum,
quid?

3. Porro totum Officium Ecclesiasticum dividitur in Diur-
num, & Nocturnum; sicuti colligitur ex Jure Canonico, cap. Do-
lentes, de Celebrat. Missarum, ibi: *Districte precipientes in virtute obe-
dientie, ut Divinum Officium, nocturnum pariter & diurnum, quatenus eis
Deus dederit, studiosè celebrent pariter & devote.* Ubi per Nocturnum
Officium intelligitur id, quod de nocte dici consuevit, & vulgò
Matutinum nuncupatur: cui juxta morem Ecclesiæ Roma-
næ Laudes adjunguntur, etsi hæ olim in multis Ecclesijs fuerint à
Matutino, intempestà nocte (uti nunc multi Religiosi Ordines
etiamnum faciunt) per solito separata; quemadmodum & de-
factò in nocte Nativitatis Domini fieri solet. Ad cujus imitatio-
nem, inquit Layman *lib. 4. tract. 1. cap. 2.* cum alijs, neque hò-
die quidquam obstat, quò minùs in privata Oratione preces No-
cturnæ à Laudibus separentur; quamvis in publico Choro cu-
jusque Ecclesiæ consuetudo sit servanda. Per Officium Diurnum
econtra intelliguntur ceteræ Horæ Canonicæ, quæ de die sunt
persolvendæ.

Laudes an
possint sepa-
rari à Matu-
tino?

Officium
totum con-
stat septem
Horis Ca-
nonicis.

4. Hoc totum Officium Divinum communiter septem par-
tibus, seu Horis Canonicis constare dicitur, juxta illud Psalmi-
stæ, Psal. 118. *Septies in die laudem dixi tibi. Qui septenarius nume-
rus (subjungit Concilium Agathense, relatum c. 1. de Celebrat.
Miss.) à nobis impletur. si Matutini, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vespera,
& Completorij tempore nostræ servitutis officia persolvamus: nam de No-
cturnis vigilijs idem ipse Propheta ait: Medià nocte surgebam ad confi-
tendum tibi.* Hæc ibi. Accedit etiam Mystica ratio hujus septen-
narij numeri Horarum Canonicarum: septem quippe sunt do-
na Spiritus sancti, septem diebus completa fuit creatio Mundi,
septem sunt Mundi ætates, septem petitiones Orationis Domi-
nicæ, septem Psalmi Pœnitentiales, ac præsertim septem
præcipua Dominicæ Passionis Mysteria, in quorum proinde
commemorationem septem Horæ Canonicæ recitantur, jux-
ta illos vulgatos versiculos, à Glossa *cap. 1. de Celebrat. Miss. re-
latos.*

Mystica ra-
tio hujus
septenarij
numeri.

*Hæc sunt, septenis propter quæ psallimus Horis,
Matutina ligat Christum, qui crimina purgat.
Prima replet sputis: causam dat Tertia mortis.
Sexta Cruci nectit: latus ejus Nona bipertit,
Vespera deponit: tumulto Completa reponit,*

5. CONCL.

5. CONCL. II. Usus Officij Divini, ac recitatio Horarum
Canonicarum, est antiquissimus in Ecclesia, & jam à tempo-
re Apostolorum inchoatus, atque celebratus. Ita Doctores
communiter; & colligitur ex illo Actorum 3. Petrus & Joannes
ascendebant in templum ad horam orationis nonam. Et Actor. 16. Mediâ
nocte Paulus & Silas orantes laudabant Deum. Item Actor. 10. Ascen-
dit Petrus in superiora, ut oraret circa horam sextam. Accedit illud
Clementis Papæ I. lib. 8. Constitut. Apostol. can. 34. sic dicentis:
Precationes facite manè, horâ tertiâ, sextâ, & nonâ, & vespere, atque
ad Galli cantum.

Usus Horarum
Canoniarum
jam à tempo-
re Apo-
stolorum,

6. Nec obstat, quòd aliqui asserant, à Gelasio I. vel S. Gre-
gorio Magno Horas Canonicas cœpisse. Id siquidem non rectè
dici, patet ex proximè allatis auctoritatibus tum S. Scripturæ, tum
S. Clementis Papæ I. qui S. Petri Apostoli Discipulus extitit. For-
tassis tamen (inquit Azorius tom. 1. lib. 10. cap. 1. & Filliucius)
Geladius Papa legem publicam constituit, qua Clerici preces
Canonicas septies in die persolvere cogerentur; ita ut, quod
antea usu & consuetudine antiquâ servabatur, lege deinde latâ
fuerit confirmatum, ac perpetuò in Ecclesia servari præceptum;
eò fermè modo, quo S. Callistus Papa I. constituit Quatuor anni
Tempora, quibus jejunium ex Apostolica traditione acceptum,
ab omnibus servaretur; ut habetur in ejusdem Festo, die 14. Octo-
bris, ac refertur can. 1. dist. 76. Certè S. Gregorius Magnus Eccle-
siasticum Officium auxisse legitur in sua Vita; & per consequens
illud primitus non instituit, sed antea jam institutum augmen-
tavit.

Eas non
primitus in-
stituit S. Ge-
ladius I.

7. CONCL. III. Obligatio recitandi septem Horas Caño-
nicas non est Juris Divini, sed solum Ecclesiastici. Ita Sannig *dist.*
2. de Horis Canonicis, num. 5. Azorius, & alij, contra Abbatem
in cap. 1. de Celebrat. Miss. & alios nonnullos, volentes esse Juris
Divini. Ratio est: quia nullibi habetur expressum præceptum
Divinum recitandi septem Horas Cononicas in S. Scriptura, sed
hic mos primùm ab Apostolis, tanquam Ecclesiæ Prælati, ac re-
ctoribus incepit; qui postmodum à successoribus Romanis Pon-
tificibus expressius fuit præceptus.

Obligatio
recitandi
Horas Ca-
nonicas non
est Juris Di-
vini, sed Ec-
clesiastici.

8. Nec dicas cum opposita sententiâ. Psal. 118. dixit Regius
Psaltes: Septies in die laudem dixi tibi; ergo hoc est Juris Divini.
Resp. enim negando consequentiam: nam hinc quidem fa-
ctum Regis Davidis habetur, non autem aliquod jus constitui-
tur:

Solvitur
objectio.

tur : alioquin non tantum Clerici, sed vel maxime Reges obligantur ad recitandum septem Horas Canonicas; quod nemo dixerit. Verum quidem est, quod Ecclesia hoc Davidico exemplo cœlitus instructa, ad imitationem ipsius legem sanciverit, ut Clerici septem Horas Canonicas persolverent; inde tamen non sequitur, id esse Juris Divini. Nisi velimus Jus Divinum nimis late sumere pro omni eo, quod habetur in S. Litteris, ac ex eis derivatur: quo modo authores oppositæ sententiæ videntur impræsentiarum Jus Divinum accipere, latius tamen quam par est.

Nova instantia de Clericis Beneficariis proponitur.

9. Urgebis autem. Clerici sunt in sortem Domini vocati, atque ideo Clerici dicti, ut habetur *can. Duo sunt. 12. q. 1.* Item Clerici percipiunt Decimas, proventus Ecclesiasticos, redditus annuos Beneficiorum, aliisque eleemosynas à Laicis, ut pro ipsis Deum precantur; ergo Jure Divino, quin & naturali, tenentur ad recitandas Horas Canonicas. Probatur consequentia: quia qui de Altari vivit, Altari inservire tenetur; atque, ut dicitur *cap. ult. de Rescriptis in 6. Beneficium Ecclesiasticum datur propter officium*: simulque lex Justitiæ, vel saltem Gratiitudinis postulat, ut Clerici pro Fundatoribus atque benefactoribus, quorum eleemosynâ sustentantur, Deum precantur. Ob has, aliisque similes rationes, loquendo de Clericis Beneficariis, multi Authores, nominatim Abbas *cap. 1. de Celebrat. Missarum.* Navarrus *cap. 7. de Oratione, n. 3.* Zabarella, Rosella, Tabienna, Armilla, aliique sentiunt, hujusmodi Clericos Beneficarios etiam Jure Divino, imò & naturali, urgente nimirum lege Justitiæ, & non tantum Jure Ecclesiastico, teneri ad recitandas Horas Canonicas. Hoc tamen non obstante sit

Ita diluitur, ostendendo, quod etiam Clerici Beneficarij sololure Ecclesiastico tenentur ad Horas.

10. CONCL. IV. Etiam Clerici Beneficarij solo Ecclesiæ præcepto tenentur ad recitandas septem Horas Canonicas. Ita Sylvester *ÿ. Hora. quest. 8. dicto 2.* Azorius *lib 10. cap. 4. quest. 13.* & alij. Ratio est: quia etsi Clericus Beneficarius debeat servare Ecclesiæ, atque pro benefactoribus, ipsisque Fundatoribus de Jure naturali, id est, lege Justitiæ, & Gratiitudinis, Deum deprecari; inde tamen continuo non sequitur, hoc fieri debere recitando septem Horas Canonicas. Ratio hujus est: quia dantur alia servitia spiritualia Clericis Beneficariis præscripta, quæ Ecclesiæ servare debent: possentque dictæ obligationi naturali abundè satisfieri, si qualescunque preces ad Deum pro bene-

benefactoribus, atque Fundatoribus Beneficiorum persolverent; ergo obligatio determinatè recitandi septem Horas Canonicas, non est de Jure naturali ac Divino, & consequenter solum de Jure Ecclesiastico. Et per hoc patet ad rationes oppositæ sententiæ, quæ solum probant, aliqua servitia Ecclesiastica, præcèdente à Clericis Beneficarijs esse persolvendas Jure naturali; non autem determinatè septem Horas Canonicas, nisi accedente primùm præcepto Ecclesiastico.

QUÆSTIO II.

Quinam teneantur recitare Horas Canonicas?

11. **T**Ria sunt genera hominum, de quibus præsens Quæstio movetur: nam alij sunt Clerici non beneficiarij, alij Beneficiarij, & alij Religiosi; & hi sive sint suspensi, excommunicati, degradati, aut Religiosi ex Ordine ejecti, sive non. De quibus omnibus per sequentes Conclusiones singillatim dicendum.

Tria genera hominum, de quibus procedit Quæstio.

12. **CONCL. I.** Clerici omnes in Ordinibus sacris constituti, licet nullum Beneficium Ecclesiasticum habeant, ad recitandas Horas Canonicas sub culpa mortali sunt obligati. Ita omnes Doctores; idque loquendo de Sacerdotibus clarè habetur in Jure Canonico, c. Presbyter. & c. Dolentes, de Celebrat. Missarum. Loquendo autem de Diaconis, & Subdiaconis, utpote de quibus citati Canones expressè non loquuntur, dicta obligatio fundatur, atque desumitur ex generali ac immemoriali consuetudine Ecclesiæ: nam consuetudo legitime præscripta habet vim legis; simulque ea est optima legum interpret, c. Cum dilectus, de Consuet.

Clerici in Sacris constituti teneantur recitare Horas Canonicas.

13. Et notandum cum communi Doctorum, quòd initiatus sacro Subdiaconatus Ordine teneatur jam primo die, quo Ordinem istum sacrum recepit, Officium Divinum persolvere: quamvis primo illo die nondum teneatur totum illius diei Officium dicere, sed obligetur solum ad eas Horas Canonicas recitandas, quæ correspondent tempori illius diei, quo ordinatus fuit, sicque obligationem recitandi contraxit; puta ut incipiat à Sexta vel Nona, si illo tempore fuit ordinatus in Subdiaconum. Layman lib. 4. tract. 1. cap. 6. num. 3. & communis. Notant insuper Doctores, talem non satisfacere præcepto, suæque obligationi, si

Subdiaconus tenetur c. s. dicere jam primo die, quo ordinatus & quas?

recitet Horas illas Canonicas ante Ordinationem suam in Subdiaconum: quia (inquiunt) pro illo priori tempore necdum occurrit præceptum recitandi Horas, & consequenter tunc nondum potuit illi præcepto satisfieri.

Clerici in
acris, et si
sint excom-
municati,
suspensi &c.
tenentur
recitare
Horas,

14. CONCL. II. Ejusmodi Clericus non liberatur hac obligatione recitandi Horas, etiam si sit excommunicatus, suspensus, depositus, aut degradatus. Ita communis. Ratio est. Tum quia per excommunicationem v. g. non tollitur Ordo sacer, utpote cujus character indelebiter inhæret animæ; & consequenter neque tollitur obligatio recitandi Divinum Officium eidem annexa. Tum quia nemo debet ex propria culpa, & iniquitate, commodum reportare; prout fieret, si quis excommunicatus, aut ob propriam culpam degradatus, liberaretur obligatione dicendi Horas Canonicas.

Excommu-
nicati tamē
non debent
dicere,

*Dominus
vobiscum.*

15. Observat etiam Bonacina tom. 1. disp. 1. de Horis Canonicis non. q. 2. punct. 3. num. 3. Clericum degradatum, aut excommunicatum, non posse, dum recitat Divinum Officium, dicere, *Dominus vobiscum*; sed debere loco illius dicere, *Domine exaudi*: quia hæc est functio Ordinis, & communicatio quædam in Officijs Divinis, quæ non est licita excommunicatis. Imò Suarez, & Navarrus, relati à Bonacina tom. 1. disp. 2. de Excommunicatione, q. 2. punct. 3. §. 2. n. 6. cum quibusdam volunt, excommunicatum incurrere irregularitatem, dicendo, etiam privatim, *Dominus vobiscum*. Sed hoc non videtur admittendum: quia parvitas materiæ sicut excusat à mortali peccato, ita & ab irregularitate, quæ oritur ex delicto, & imposita est ob peccatum mortale. Bonacina loc. cit. Henriquez, Filiucius, & alij.

Clerici non
Beneficarij
Minorista
non tenen-
tur ad Ho-
ras.

16. CONCL. III. Clerici non Beneficarij, neque Religionem professi, constituti solum in quatuor Ordinibus minoribus, non obligantur recitare Horas Canonicas. Ita unanimis Doctorum: idque patet ex communi Ecclesiæ consuetudine, quæ est optima legum interpretis; simulque ex eo, quia ejusmodi obligatio nullibi reperitur in Jure expressa.

Sola Profes-
sio Religio-
sa non in-
ducit obli-
gationem
recitandi
Horas.

17. Quantum attinet ad alterum genus hominum, nempe Religiosorum, sciendum est, ex vi solius Religiosæ Professionis non sequi obligationem dicendi Horas Canonicas; ut inter alios bene notat Reginaldus lib. 18. cap. 11. num. 137. Patet hoc tum ex eo: quia Professio ipsa Religionis ordinariè obligat tantum ad tria vota essentialia, Paupertatis nimirum, Castitatis, & Obedientiæ, servanda secundum Regulam. Tum quia dantur Religionis

giones non deputatæ ad Chorum, sed quæ institutæ sunt præcipuè ad exercenda corporalia Misericordiæ opera in Hospitalibus, vel ad Militiam adversus Infideles, vel ad aliquas actiones spirituales: imò & in Religionibus Choro addictis dantur Laici, seu Conversi professi, quos constat non teneri ad recitationem Horarum Canonicarum. Hinc videndum, quinam Religiosi, & ex quo fundamento teneantur recitare Horas Canonicas.

18. CONCL. IV, Religiosi omnes, ac singuli (exceptis Novitijs, & Laicis conversis) qui profitentur Religionem Choro addictam, tenentur sub mortali ad persolvendum Divinum Officium, tametsi ad nullum Ordinem sacrum sint promoti; idque vel ratione propriæ Regulæ (ut FF. Minorum Clerici professi, quibus etiam ante receptionem Ordinum sacrorum præcipitur, ut faciant Divinum Officium secundum ordinem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ) vel saltem vi generalis consuetudinis, quæ in omnibus Religionibus Choro addictis cum tanta obligatione acceptata est. Ita Doctores communiter, paucis exceptis, quos allegat, & rejicit Layman *loc. cit. n. 1 & 2*. Ratio est: quia consuetudo habet vim legis; estque dicta consuetudo in Religionibus Choro addictis passim recepta.

Religiosi quinam, & unde teneantur recitare Horas Canonicas?

19. Dicitur notanter I, *Exceptis Novitijs, & Laicis professis*: siquidem Laici Choro addicti non sunt. Novitios autem Clericos, Chorùmque frequentantes, etsi Paludanus affirmare videatur teneri persolvere Officium Divinum, eò quòd ex elemosynis vivant, & gaudeant privilegijs Clericorum: communis tamen opinio censet, eos non teneri, prout observat Azorius *loc. cit. cap. 6.* & Bonacina *disp. 1. de Horis Canon. q. 2. punct. 2. n. 1*. Ratio est: quia ex quo necdum sunt Religionem professi, sed liberè possunt exire, ad onera Religionis non tenentur sub obligatione. Adde, de Novitijs non currere consuetudinem necessario dicendi Divinum Officium. Unde Novitij in favorabilibus quidem veniant nomine Religiosorum, non verò in odiosis.

Novitij, an sub culpa teneantur recitare Horas?

20. Dicitur II, *Vi generalis consuetudinis*. Hæc enim potissimum est ratio, cur Religiosi Professi Choro addicti jam ante receptum Subdiaconatum teneantur recitare Horas Canonicas. Unde si hæc consuetudo in aliqua Religione non vigeret (sicut dicitur esse in Societate Jesu, habente circa hoc specialem Constitutionem Pauli III. *Regimini militantis Ecclesiæ*, §. 12. & habetur tom. 1. Bullarj Romani, *Const. 25. dicti Pontif.*) non erit talis obligatio ante promotionem ad Ordines Sacros. Et hac ipsa de cau-

Quid de Societate Jesu, & nonnullis Monasterijs Monialium?

sa

sã multa Monasteria Monialium, quæ hætenus consueverunt recitare duntaxat Cursum, seu Officium parvum B. Mariæ Virginis, non obligantur ad recitandas Horas Canonicas.

Quanta sit obligatio Religiosorum persolvendi Horas Canonicas in Choro?

21. CONCL. V. Etsi Communitas Religiosi Ordinis Choro additi ex generali consuetudine teneatur statutis temporibus Horas Canonicas in Choro persolvere; eaque obligatio, quæ procul dubio gravis est, atque sub mortali obligans, in primis Prælato incumbat, ut curam adhibeat, ne in sua Ecclesia cantus Horarum Canonicarum debitis temporibus intermittatur, ad singulos tamen reliquos hæc obligatio in particulari non descendit: quare peccati mortalis damnari non debet, qui cæteris in Choro ritè canentibus, ob pigrum abest. Ita communis Ratio est: quia talis quidem dignus est poenâ à suo Prælato juxta Ordinis Constitutiones infligendâ, nullâ tamen consuetudine introducta est tam gravis obligatio, seu singulos obligans sub peccato mortali. Quòd si quis justo impedimento detentus absit, utputà ratione Concionum, vel Confessionum excipiendarum, certum est, eum nullatenus peccaturum, si Horas privatim persolvat.

Quid de Religioso Clerico, ad statum Laicalem translato?

22. CONCL. VI. Religiosus Clericus professus, necdum sacris Ordinibus initiatus, qui Superioris auctoritate ad statum Laicalem Conversorum translatus est, à recitando Divino officio liber est. Ita communis Ratio est: quia mutavit statum, cui talis obligatio annexa est.

Quid de Clerico Professo, sed ejecto ex Monasterio?

23. Num autem idem dicendum sit de ejusmodi Religioso nondum sacris Ordinibus initiato, si fuit ejectus ex Monasterio, variant Doctores. Et quidem Azorius *cit. lib. 10. cap. 6. q. 6.* post Navarrum *cap. 7. de Oratione, num. 20.* probabilius censet, talem ejectum Religiosum adhuc obligari ad recitandas Horas Canonicas, eò quòd etiamnum sit Religiosus, suòque vicio contigerit, ut è Monasterio ejiceretur: simulque æquum non censeatur, ut quis ex suo delicto commodum reportet. Eum nihilominus ab ejusmodi obligatione liberum pronuntiat Herincx *tract. 4. de Religione, disp. 2. n. 6.* post Bonacinam, & alios: quia (inquit) per sententiam remotus est à statu, in quo erat consuetudo obligans, & translatus ad statum, in quo non reperitur ista obligatio & consuetudo.

Clerici Beneficarij, qui?

24. Quantum attinet ad tertium genus hominum, scilicet Beneficarios, notandum, per Clericos Beneficarios intelligi eos, qui habent Beneficium aliquod Ecclesiasticum, sive deinde

finis

sunt insigniti Ordine aliquo sacro, sive non. Nomine autem Ecclesiastici Beneficii, intelligitur jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiasticis, propter aliquod officium spirituale personæ Ecclesiasticæ auctoritate Ecclesiæ constitutum; prout amplius suo loco (b) explicabitur. Et de hujusmodi Beneficiariis loquendo sic

(b) Tract. 11. Dist. 1. quæst. 1.

25. CONCL. VII. Clerici Beneficium Ecclesiasticum possidentes, etiamsi nullo sacro Ordine sint insigniti, obligantur ad Horas Canonicas recitandas. Ita certa, & communis: & patet tum ex cap. Dolentes, supra num. 3. relato, tum ex alijs Summorum Pontificum Constitutionibus: siquidem Beneficium datur propter officium, cap. ult. de Rescript. in 6.

Clerici Beneficarij obligantur ad Horas Canonicas.

26. Excipiuntur tamen quædam Beneficia, v. g. Præposituræ, Personatus, &c. quibus ex speciali sua institutione solum annexa est obligatio recitandi Officium parvum B. M. Virginis, aut quid aliud simile. Excipitur etiam is, qui Titulum quidem Beneficij obtinet, sed per eum non stat, quò minus defacto aliquos fructus percipere queat, sive per se, sive per alios, aut in alijs substitutis: talis quippe ex comuni Doctorum sententia non tenetur ad Horas Canonicas recitandas; nemo enim suis stipendijs militare cogitur; & qui Altari deserviunt, de Altari participant. 1. Cõsultib. 9. Herincx part. 3. tract. 2. disp. 7. n. 58. Navarrus cap. 7. de Orat. num. 28. Layman cit. cap. 5. num. 3. & seq. & alijs

quibusdam tamen exceptis.

Q U Æ S T I O III.

Quanta sit obligatio recitandi Horas Canonicas?

27. CONCL. I. Omnes hætenus enumerati, atque ad dicendas Horas Canonicas obligati, peccant mortaliter, si eas vel in totum, vel quoad partem notabilem culpabiliter, seu absque rationabili causa excusante, dicere omittant. Ita certa, & communis. Ratio est: quia est præceptum grave, & quidem in materia gravi, spectante ad virtutem Religionis, non minus, ac præceptum audiendi Missam diebus Fectivis; ergo etiam transgressio talis præcepti est peccatum ex genere suo mortale. Sed occasione hujus Conclusionis

Obligati ad Horas, & eas in totum, vel quoad partem notabilem culpabiliter omittentes, peccant mortaliter.

28. Quæritur I. Quænam sit censenda pars notabilis, cuius omissio constituat peccatum mortale? Resp. Quamvis non

quænam censetur

It

pæ

pars notabi-
lis, sufficiens
ad peccatū
mortale ?

(c) *Relato
superius n.
3. & 4.*

Quot pec-
cata morta-
lia commit-
tat omittens
Officium
totius diei ?

An peccet
duplici pec-
cato omit-
tens Officiū,
ad quod te-
netur ratio-
ne Ordinis
sacri, simul
& Beneficij ?

parum variant circa hoc Doctores, uti videre est apud Reginaldum *lib. 18. cap. 11. num. 143. & seq.* dum Navarrus tertiam partem unius Horæ sufficere, Rosella verò totius Officij unius diei omissionem requiri ad constituendum peccatum mortale, asserat: sed ambo improbabiler. Communior tamen Doctorum opinio (paucis dissentientibus, aut Vesperas Sabbati Sancti ob sui brevitatem excipientibus, apud Gobat *tract. 5. Theol. Experim. num. 608. & 609.*) videtur tenere, voluntariam omissionem cujuscunque Horæ Canonice sufficere ad peccatum mortale: idque etiam Doctores intelligunt de uno Nocturno Matutini, utpote æquivalente uni Horæ minori. Fundatur hæc sententia communis, recepta sententia, in *cap. 1. & c. Dolentes, de Celebrat. Missar.* (c) ubi omnes septem Horæ significantur, ac nominatim quotidie recitari præcipiuntur: unde deducitur, unam Horam omittam censerì partem notabilem.

29. Quæritur II. Quot peccata mortalia committat omittens integrum Officium unius diei? Lessius *lib. 2. de just. & jure, cap. 37. n. 53.* putat, tot numero peccata committi, quot sunt Horæ; eò quòd singulæ sint distincta Officia, distinctis temporibus ex præcepto Ecclesiæ persolvenda. Sed melius Herincx *disp. 2. de Hor. Can. q. 1. n. 8.* Gobat *loc. cit. n. 617.* Bonacina *disp. 1. q. 5. punct. 1. n. 6.* Navarrus, & alij respondent, esse unicum peccatum, gravius tamen. Ratio est: quia omittitur unicum tantum integrum Officium unius diei, cujus singulæ Horæ sunt pars; ergo etiam fit unicum duntaxat peccatum externum consummatum omissionis.

30. Quæritur III. An peccet duplici peccato, qui omittit Officium Divinum, ad quod recitandum tenetur ratione Ordinis sacri, simul & beneficij? Affirmant Bonacina *loc. cit. num. 4.* Lessius *num. 52.* Sanchez, Suarez, & alij, & sequitur Sannig *cit. dist. 2. quest. 1. n. 16.* Rationem afferunt: quia talis Clericus Beneficiarius in Sacris constitutus peccat & contra virtutem Religionis, cujus intuitu obligatur ratione Ordinis sacri, & contra justitiam ratione Beneficij. Sed Herincx *loc. cit. num. 9.* cum Diana *part. 1. tract. 12. de Horis Canon. resol. 5.* & alijs, probabilius negat, committi duo peccata, etsi duobus vel pluribus titulis quispiam ad Horas Canonicas recitandas obligetur. Ratio est: quia Clericus Beneficiarius omittens Horas non peccat contra justitiam, sed tantum contra Religionem, ac præceptum Ecclesiæ, quæ istam obligationem Beneficiarijs imposuit; prout nec tenen-

tenentur Jure naturæ ad restitutionem fructuum, sed tantum ex præcepto Ecclesiæ post primos sex menses, ut mox amplius dicitur. Et per hoc solvitur fundamentum oppositæ sententiæ.

31. CONCL. II. Præter reatum culpæ lethalis, si Beneficij Horas Canonicas culpabiliter, seu cessante legitimo impedimento intermitant, post sex menses à Beneficio obtento obligantur ad fructuum perceptorum restitutionem pro rata omissionis. Ita certa. & communis omnium; habeturque expressè statutum in Generali Concilio Lateranensi, sub Leone X. Sess. 9. pro rata omissionis, quam Constitutionem innovavit, magisque explicavit B. Pius V. Conclit. 135. quæ incipit, *Ex proximo* (ac refertur tom. 2. Bullarij Romani) ubi in primis Pontifex sic loquitur: *Ex proximo Lateranensi Concilio ea salubris sanctio emanavit, ut quicumque habens Beneficium Ecclesiasticum, cum cura, & sine cura, si post sex menses, quam illud obtulerit, Divinum Officium, legitimo cessante impedimento, non dixerit, Beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis Officij, & temporis, suos non faciat, sed eos tanquam injustè perceptos, in fabricas ipsorum Beneficiorum, vel pauperum elemosynas erogare teneatur.* Hæc ibi.

32. Ex quibus verbis colligitur primò, hanc obligationem restituendi fructus Beneficij pro rata neglecti Officij, incipere duntaxat post primos sex menses à tempore adepti Beneficij computandos (nam exceptio illa, *si post sex menses*, firmat regulam in oppositum) quamvis ille, qui primis sex mensibus, cessante legitimo impedimento, Officium non dixerit, grave peccatum intelligatur admisisse, prout subdit Pontifex ibidem. Colligitur ulterius, hujusmodi obligationem restituendi fructus esse Juris duntaxat Ecclesiastici: tum quia ortum habet ex salubri sanctione Concilij Lateranensis: tum quia, si esset Juris naturalis, aut Divini, pariter pro primis sex mensibus dicta obligatio procederet. Ut autem intelligatur, cujusmodi ratæ prædictæ ratio sit habenda, idem Pontifex in citata sua Constitutione declarando statuit: *Ut qui Horas omnes Canonicas uno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes Beneficij, vel beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidie dividerentur; qui verò Matutinum tantum dimidiam; qui ceteras omnes Horas, aliam dimidiam; qui haurunt singulas, sextam partem fructuum ejusdem diei amittat.* Hæc Pontifex.

33. Cæterum quoad memoratam obligationem restituendi notandum est, quòd quamvis Azorius cit. cap. 14. quest. 5. ob tam generalem B. Pij V. loquendi modum & Constitutionem teneat, quòd Beneficiarius omnes sui Beneficij fructus, etiam illos,

Beneficij
omittentes
Horas te-
nentur ad
restitutionem
fructuum
pro rata omi-
sionis.

Idque post
sex menses
adepti Bene-
ficij, ac Jure
Ecclesiasti-
co.

Rata negle-
cti Officij,
quomodo
taxanda?

An tunc
etiam resti-
tuendi fru-
ctus percepti

ratione alia-
rum obligat-
ionum?

illos, quos propter alias obligationes, utputa Conciones, Sacra-
mentorum administrationem, Missæ celebrationem &c. si simul
est Parochus, sibi comparaverat, pro rata neglecti Divini Officij
restituere teneatur: oppositum tamen, nempe curâ conscientia
posse eam fructuum partem retineri, quam ejus labor, quo alio-
quin inservivit Ecclesiæ, promeruit, cum multis alijs Authoribus
à se allegatis, probabile, & in praxi tutum censet Layman *lib. 4.
tract. 2. cap. 5. num. 1. & 2. & d. 5. Beneficium. n. 58.* quorum poste-
rior proinde subjungit, quod sufficiat Parocho restituere quin-
tam partem, Canonico quartam, alijs Beneficiarijs tertiam. Sed
melius Layman attendendum censet ad aliorum quantitatem of-
ficiorum, quæ quandoque plura, quandoque pauciora sunt; ac
proinde hoc erit prudentis, & timorati Viri arbitrio dijudican-
dum.

Vitanda
circa hoc
quædam
propositio-
nes damna-
re.

34. Circa hoc tamen notanda, & vitanda erit gemina Pro-
positio, novissimè ab Alexandro VII. condemnata, quarum prior,
ordine 20. sic sonat: *Restitutio à Pio V. imposta Beneficiatis non recitan-
tibus, non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam judicis, eò
quod sit pena.* Altera, ordine 33. sic habet: *Restitutio fructuum ob
omissionem Horarum suppleri potest per quasunque elemosynas, quas antea
Beneficiarius de fructibus sui Beneficij fecerit.* Ultraque, inquam, hæc
Propositio est damnata, ac proinde vitanda.

Officium
Defuncto-
rum, & Li-
taniæ majo-
res &c. an
extra Cho-
rum sub
præcepto
dicenda?

35. Quæres, an Officium Defunctorum in die Commemora-
tionis Omnium Fidelium Defunctorum, item Litanæ majores
in Festo S. Marci, ac tribus diebus Rogationum, privatim sint à
præfatis Clericis, Religiosis, ac Beneficiarijs de præcepto reci-
tandæ? Ratio dubitandi est: quia B. Pius V. in Bulla, *Quod à nobis,*
Breviario præfixa, ab obligatione recitandi extra Chorum die-
bus in Rubricis præscriptis, eximit Officium B. Mariæ Virginis,
& Defunctorum, item septem Psalmos Pœnitentiales, & Gra-
duales. Et quidem Diana *part. 1. resol. 42. de Horis Canonicis,* loquen-
do de Litanis, post paucos alios à se allegatos, probabile censet,
non teneri eos privatim recitare Litanias in diebus Rogationum,
qui non intersunt Processionibus.

Affirmativa
est tenenda.

36. Resp. tamen cum Herincx *disp. 2. q. 2. num. 14.* Gobat
tract. 5. Theolog. Experim. n. 614. Gavanto *p. 2. sect. 7. cap. 13.* allegan-
te Suarium, & sequitur Bonacina *tract. 23. cap. 7. num. 243.* Offi-
cium Defunctorum in die Commemorationis Animarum, ac
Litanias præfatis diebus, etiam privatim recitandas esse ex præ-
cepto. Ratio est: quia Officium Defunctorum censetur esse
pars

pars Officij Diei Animarum, cui idcirco in Calendario, & Martyrologio, tribuitur nomen Commemorationis Defunctorum: Litanæ autem ut præfatis diebus privatim dicantur ab ijs, qui non interfunt Processionibus, expressè præscribunt Rubricæ. Neque Litanias commemorat, & excipit B. Pius V. in præallegata Bulla, quæ tamen jam olim præceptæ fuerunt *c. Rogationes. de consec. dist. 3.* Accedit communis sensus Doctorum, & praxis Fidelium, optima legum interpretis.

37. Et per hoc patet ad rationem in oppositum. Siquidem B. Pius V. de Litanis nullam facit mentionem, ac proinde obligationem easdem privatim dicendi non tollit. Et dum obligationem recitandi privatim, seu extra Chorum, Officium Defunctorum in citata Bulla sustulit, loquitur de diebus Ferialibus, quæ illud Officium aliquoties per annum dicendum esse, voluit Rubricæ: non autem sub hac generali abrogatione, seu deobligatione, comprehenditur Dies Commemorationis Defunctorum, cum sit pars Officij illius Diei. Atque ex his inferunt Doctores, Beneficiarium talia cessante iusto impedimento non recitantem, teneri ad restitutionem fructuum pro rata partis omittæ.

Solvitur ratio dubitandi

Q U Æ S T I O I V.

Quanam intentio, & attentio requiratur ad recitationem Horarum Canonicarum?

38. **E**st hic recolendum ex dictis *Quaest. 1. num. 3.* quod in *c. Doctores de Celebrat. Missar.* præcipiatur, ut Divinum Officium *Studiosè & devotè* celebretur pariter & devotè. Ubi Glossa notat, *Studiosè* celebrare Officium Divinum? quantum ad officium oris, verba non syncopate pronuntiando. Et devotè quantum ad officium cordis; juxta illud Apostoli, *Ephes. 5. Cantantes, & psallentes in cordibus vestris Domino: unde Glossa c. Cantantes, dist. 92.* hosce vulgatos versiculos refert:

*Non vox, sed votum; non musica chordula, sed cor;
Non clamans, sed amans, cantat in aure Dei.*

Igitur ad devotionem, seu officium cordis, requiritur cum intentio, tum attentio, de qua alij duo versiculi sic canunt:

*Dirige cor sursum: bene profer: respice sensum,
Inq; Chorone sis corpore, mente foris.*

T t 3

39. Ad-

Attentio
circa ora-
tionem vo-
calem tri-
plex, ad ver-
ba, ad sen-
sum, ad fi-
nem oratio-
nis.

39. Advertendum quoque cum D. Thoma 2. 2. q. 83. art. 13. & communi Doctorum, quod attentio triplex sit, quæ orationi vocali potest adhiberi: una ad verba, qua attenditur ad verba, ne aliquis in eis proferendis erret. Secunda ad sensum verborum, qua attenditur, quid verba significant; & hanc habere nequeunt ignari illius idiomatis, in quo recitatur Divinum Officium, v. g. Moniales ignorantes linguam latinam; quamvis possint habere primam & tertiam attentionem, sicque omnino satisfacere. Et tertia ad finem orationis, qua nempe attenditur ad Deum seu terminum nostræ orationis, & ad rem, pro qua oratur: quæ est omnium optima, atque etiam ab idiotis, linguæque, in qua Divinum Officium recitatur, ignaris haberi potest. Prima harum attentionum, ut ait Filliucius, dicitur materialis, secunda litteralis, & tertia spiritualis.

Requiritur
intentio
orandi.

(d) De hoc
Tract. 2.
Dist. 3.
n. 44.

Sufficit ta-
men ad sa-
tisfacien-
dum inten-
tio virtualis.

40. CONCL. I. Certum est, intentionem aliquam orandi, seu recitandi Horas Canonicas necessariam esse: aliàs ejusmodi recitatio non esset actus humanus, honestus ac devotus, neque propriè oratio. Unde si quis legeret Horas Canonicas in somnio, sub quo nonnulli loqui solent, vel recreationis aut studij causâ, talis non impleret præceptum, quia non haberet intentionem orandi. (d)

41. CONCL. II. Ad orandum, & satisfaciendum præcepto, sufficit intentio virtualis ac implicita, neque requiritur necessariò intentio expressa & formalis. Ita Navarrus *cap. 13. de Oratione, num. 16. & seqq.* Filliucius *tract. 23. cap. 2. num. 71.* & Doctores communiter. Ratio est: quia ejusmodi intentio virtualis, ac implicita, sufficit ad actum moralem. Talis intentio v. g. est in eo, qui habet voluntatem satisfaciendi suæ obligationi, vel dicendi Horas Canonicas, ut debet. Imò sufficere ajunt, animo deliberato capere Breviarium, ire ad Ecclesiam seu Chorum, ita ut interrogatus verè responderet, se id facere ad recitandum Horas, vel satisfaciendum suæ obligationi. Et hoc confirmatur ex dictis supra *Tract. 2. Dist. 3. Quest. 5. num. 45. & seqq.* ubi ostensum est, ad satisfaciendum præcepto non requiri specialem intentionem satisfaciendi (dummodò non habeatur intentio contraria) sed sufficere intentionem præstandi opus, quod præceptum est, utputà studiosè pariter & devotè recitandi Divinum Officium.

qualibet
attentio,
tam ad ver-

42. CONCL. III. Loquendo nunc de attentione, sufficit quidem ad satisfaciendum præcepto recitandi Horas Canonicas, qualibet trium supra enumeratarum attentionum, videlicet ad verba,

verba, ad sensum, & ad Deum vel finem Orationis : tamen secunda attentio est præstantior, quàm prima; & tertia, quàm secunda. Ita post D. Thomam *loc. cit.* communis Doctorum. Nectat tamen Navarrus *cap. 28. de Orat. n. 28.* id quod de tertia attentione ad Deum dicitur, esse intelligendum, dummodò interim, quantum necesse est, attendatur, ne orans erret in verbis, dicendo aliud vel aliter, quàm quod vel quomodo præceptum est.

ba, ad san-
sum, quate
ad Deum,
sufficit.

43. CONCL. IV. Qui voluntariè, seu suâ spontè distrahitur, & toto animo in alia per cogitationem disperso, atque adeò absque ulla prædictarum trium interiori attentione Horas Canonicas persolvit, non videtur satisfacere præcepto. Ita communior, probabilior, & securior Doctorum sententia, quam tenent Azorius *cap. 12. quest. 6.* Bonacina *disp. 1. quest. 3. punct. 2. §. 2.* Mastrius *disp. 2. Theol. Moral. num. 92.* Sannig *quest. 2. num. 11.* Herincx, Navarrus, Lessius, Suarez, Reginaldus, Layman, aliique plures: quamvis non desint oppositum tenentes, quos citat & sequitur Diana *part. 1. tract. 12. resol. 2.* qui volunt, interiorè attentionem ad Horas Canonicas non requiri, sed sufficere exteriorè; ut videlicet eas recitans, exterius reverenter assistat, nec sese occupet in aliquo negotio incompatibili cum attentione interiori, utputà confabulando, scribendo, jocando, &c. hancque solam exteriorè attentionem (inquiunt) præcipi in sæpè *cit. c. Dolentes, de Celeb. Missarum*, non autem interiorè.

Voluntariè
distractus
absque ulla
interiori at-
tentione,
non videtur
satisfacere.

Opposita
quorundam
opinio re-
fertur.

44. Probatur tamen Conclusio. Quia *cit. c. Dolentes*, præcipitur, ut Officium Divinum devotè recitetur: atqui devotio est actus internus; ergo. Confirmatur. Oratio non subsistit sine omni interiori attentione, neque est actus Religionis, sed potius simulatio quædam devotionis aut orationis, quam meritò Christus reprehendit, *Matth. 15* dicens: *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me*; ergo solam exteriorè orationem sine ulla prorsus interiori attentione non potuit Ecclesia præcipere, & consequenter eà sola non sufficit ad satisfaciendum præcepto.

Ratio Con-
clusionis.

45. Nec dicas. Ecclesia non potest præcipere actum internum; ergo neque attentionem internam in Horis Canonicis. (e) *Confor. Resp. enim (e)* quamvis Ecclesia non possit per se ac directè præcipere actum merè internum, ac seorsim sumptum; potest tamen Ecclesia ipsum compræcipere, seu indirèctè & concomitantè præcipere unà cum actu externo, quando ad ejus ratio-

Solvitur
objectio.

(e) *Confor. m. er di-
lis Tract.
2. Dist. 1.
n. 48. 48.
& seq.*

nem, seu moralem substantiam, actus interior requiritur. Prout in proposito attentio interior requiritur ad rationem orationis, cum hæc sine ulla attentione interiori potius esset simulatio orationis, ut dictum: Ecclesia verò non præcepit simulationem orationis, sed orationem devotam.

Leviter

duntaxat di-
stractus sa-
tisfacit.

Et facile
est, satisfaci-
tere

46. Dicitur notanter in Conclusionem, *voluntariè, seu sua sponte distrahitur, & toto animo in alia per cogitationem disperso &c.* Nam in primis, si quis Horas Canonicas animo duntaxat leviter distrahit, juxta communem & certam Doctorum sententiam mortaliter non peccat, & satisfacit præcepto. Et certè, cum sola attentio ad verba sufficiat, facile est, præcepto Ecclesiæ in hac re satisfacere, ut benè notat Lessius *lib. 2. de just. & jure, cap. 37. n. 69. & 70.* Ubi etiam addit, si quis cum hac attentione, saltem confusâ, ad Deum, vel ad verba, possit simul ad alia attendere (sicut illi, qui ternas simul, vel plures epistolas dictant) quod talis satisfaceret præcepto Ecclesiæ, nec peccaret mortaliter, juxta Navarrum *cap. 13. num. 23.* quamvis peccaret venialiter ob irreverentiam admissam.

Quid, si di-
stractio non
sit plenè vo-
luntaria?

Vel omnino
involunta-
ria?

47. Deinde si distractio non sit plenè voluntaria, vel contrahatur solum ex imperfecta animi deliberatione, rursus certum est, satisfieri præcepto, nec committi peccatum mortale; quamvis ob negligentiam in repellendis distractionibus commissam quandoque peccatum veniale contrahatur. Quod si autem distractio omnino fuerit indeliberata, atque involuntaria, & patienter tolerata, homine quod in se est faciente; tunc ejusmodi distractiones, quibus homo invitus abripitur ex humana fragilitate, nequaquam ei ad ullum peccatum imputabuntur: imò sunt non raro homini devoto materia patientiæ, mediūque, quo Deus animas nostras superbia, vanæque gloriæ inquinamenti tutari, propugnareque solet.

Remedia ad
repellendas
distractio-
nes oppor-
tuniora,
quæ?

48. Quæres, quænam sint remedia ad repellendas animi distractiones opportuniora? Resp. esse potissimum sequentia. Primum est, æstimatio magna de Divino Officio: oratione siquidem Deum alloquimur, quia teste S. Damasceno *lib. 3. de Fide, cap. 24. Oratio est ascensus mentis in Deum;* simulque Breviarium plenum est pulcherrimis Virtutum affectibus, utilissimisque petitionibus ab ipso Spiritu sancto dictatis. Secundum, renovatio attentionis per certa intervalla, maximè ad versum *Gloria Patri* procurata. Tertium, accurata sensuum custodia, quæ est mater & conservatrix devotionis. Quartum, præsentia Dei, & Sanctorum

Horum, memoriam firmiter, ab initio maxime orationis, per devotam preparationem impressa. Et tandem remedium ultimum est obligationis nostrae, & officij consideratio, si videlicet quis perpendat, se ideò ab Ecclesia ordinatum esse, ut Dei obsequio laudibusque se totum impendat, & quasi Legatus necessitates Sanctae Matris Ecclesiae, Fideliumque petitiones Deo proponat, & commendat.

Q U A E S T I O V.

De Integritate, Continuatione, Ordine & Qualitate, quibus persolvendae sunt Horae Canonicae.

49. **A**D studiosam, & devotam Horarum Canoniarum recitationem, juxta Doctores communiter, septem requiruntur, nempe *Attentio* (sub qua & *Intentio* recitandi comprehenditur) *Integritas*, *Continuatio*, *Ordo*, *Qualitas*, *Locus*, & *Tempus* accommodatum. Et quia de *Attentione* ad recitationem Horarum Canoniarum requisita jam dictum *Quaest. praec.* hinc de alijs sex requisitis, pro majori hujus materiae quotidie occurrentis intelligentia, singillatim dicitur in hac, & sequenti *Quaestione*. Quantum igitur in primis attinet ad *Integritatem* Divini Officij, seu Horarum Canoniarum, sic

50. **CONCL. I.** Contra *Integritatem* Officij Divini (praeter eos, qui illud vel ex toto, vel quoad partem notabilem penitus omittunt) peccant, qui Horas Canonicas recitant verba mutilando, syncopando, deglutendo, si id scienter fiat: secus, si id vel vicio linguae, vel consuetudine quadam inveterata, & quodammodo in naturam conversam, accidat. Ita communis; & colligitur ex *c. Dolentes. de Celebrat. Missar. & Clem. 1. eod.* ubi taliter verba syncopantes, merito reprehenduntur. Ordinariè tamen preces, quae ita recitantur, non sunt necessariò repetendae: nam etsi non nihil ea in re peccetur, legis tamen substantia servatur, atque regulariter parvitas materiae excusat: nisi sit defectus omninò gravis, tunc enim secus foret dicendum. Septem requisita ad debitam Horarum Canoniarum recitationem. Contra Integritatem Officij Divini, qui peccant? Et quomodo?

51. **CONCL. II.** Satisfacit praeepto Ecclesiae, qui Horas Canonicas recitat alternis versibus cum socio libero, ac minimè ad eas recitandas obligato. Ita communis, & patet ex praxi quotidiana: nihil enim refert, an socius sit praeepto adstrictus, nec

nec ne; cum adhuc totum Officium Divinum studiosè, pariter ac devotè, persolvatur.

Quid de
occupatis in
pullandis
Organis,
ponendis
libris &c.

52. CONCL. III. Illi, qui inter publicam Horarum Canonicarum recitationem ex officio, vel Superioris jussu occupantur in pullandis Organis, vel ponendis libris, aut churificandis Altaribus (unde non rarò fit, ut aliquam partem Divini Officij nec proferant, nec audiant) satisfaciunt obligationi recitandi, quamvis talem partem non dicant per seipos. Ita Reginaldus *lib. 18. n. 160.* & alij. Ratio est: quia cum illi ad celebritatem Divini Officij occupentur in tali servitio, totus Chorus supplet pro ipsis, ita ut satis dicere existimentur, dum ministrant dicentibus.

Continua-
tio Hora-
rum etiam
requiritur.

53. CONCL. IV. Quantum attinet ad Continuationem Horarum Canonicarum, ea insuper ad studiosam Divini Officij recitationem requiritur, ut nempe illud non interrumpatur cessante justâ causâ. Ita communis: alioquin enim nonnulla committeretur irreverentia, si absque ulla prorsus causâ interrumpetur Divinum Officium.

Nisi excuset
justa causa;
qualis?

54. Dicitur notanter, *absque ulla prorsus causa*: nam si causa justa interrumpendi recitationem Divini Officij interveniat, nullum ne quidem veniale peccatum committitur. Et tales causæ variæ esse possunt: utputà, si Superior psallentem avocet, vel occurrat necessarium exercitium Charitatis proximo exhibendum; item si interponantur aliqui pij affectus meditationis, devotionisque internæ; vel si quid facias ad tollendam distractionem; aut si quid interiùs te inquietum facit, ideòque breviter id in charta annotes; vel si in Confessionali expectes Pœnitentes, quorum aliqui, dum interim recitas Horas, accedunt, & hujusmodi.

Alioquin
peccatur ve-
nialiter.

55. Quòd si autem absque ulla rationabili causa interrumpatur Officium Divinum, præsertim loquendo, vel agendo aliena à recitatione, aut profana, peccati venialis culpa non evitatur; uti colligitur ex sæpè *cit. c. Dolentes*. Peccatum verò mortale non erit, quantacunque fiat interruptio, dummodò omnes Horæ absolvantur intra eundem diem: siquidem adhuc adimpletur substantia præcepti; simulque singulæ partes habent suum pondus, atque significationem; sùntque per se quædam preces, & laudes Divinæ.

Ordo insu-
per requiritur,
& qualis?

56. CONCL. V. Ordinem quod attinet, etiam Ordo in recitatione Horarum Canonicarum requiritur, nempe ut non invertatur ordo earum inter se, dicendo v.g. Sextam ante Primam, vel

vel Tertiam; sed recitentur eo ordine, qui ex praescripto Ecclesiae in Breviario ponitur. Ita rursus omnes Doctores.

57. Caeterum haec conditio leviter duntaxat obligat, potestque facile iusta causa intervenire, saltem in Officio privato, Horas transponendi: ut si quis ab amico, vel Superiore, invitatur ad recitandam secum Primam, cum necdum recitaverit Matutinum, potest hoc postea recitare. Item accedens ad Chorum potest cum Choro pergere, & Horas necdum lectas, vel ex oblivione dilatas postea dicere. Similiter ferius intrans Chorum, parte Horae jam inchoata, potest cum Choro pergere, & post expletum Officium partem illam supplere; prout passim tradunt, atque exemplificant Doctores.

Causa licite
invertendi
ordinem
Horarum.

58. CONCL. VI. Quod ad Qualitatem attinet, qualitas in Divino Officio attenditur inprimis ex eo, quod recitetur Breviarium approbatum ab Ecclesia, quale est solum Breviarium Romanum novum iussu B. Pij V. editum: illis tamen Ordinibus, Monasterijs, locisque exceptis, quos ab ipsa prima institutione a Sede Apostolica approbata, vel consuetudine, quae, vel ipsa institutio ducentos annos correctionem Breviarii novi, factam anno 1568. per B. Pium V. antecessit, alijs certis Breviarijs usos fuisse contulerit; quibus inveteratum illud jus dicendi, & psallendi suum Officium, praefatus Pontifex non ademit. Ita Bulla dicti Pontificis Breviario Romano praefixa.

Qualitas in
Divino Of-
ficio, quae
servanda?

Quo Bre-
viario uten-
dam?

59. Quaeseres autem, an recitans Horas Canonicas ex Breviario alieno, sed approbato consuetudine ducentorum annorum, peccet mortaliter? Affirmant multi, negat Sylvester *q. Hora. quest. 72.* Melius tamen dicitur cum Reginaldo *lib. 18. num. 170.* non esse peccatum, si id fiat uno vel altero die iusta de causa, v. g. iuvando in recitando infirmum, aut Praelatum defessum, vel ob repentiam necessitatem studendi, ac huiusmodi.

Recitans
Horas ex
Breviario
alieno, an
peccet mor-
taliter?

60. CONCL. VII. Qualitas Officij Divini ulterius attenditur penes hoc, ut recitetur Breviarium Romanum non commutando Officium unius diei cum altero. Unde peccat mortaliter, qui data opera, recitat aliud Officium notabiliter brevius, quam sit Officium cadens & ordinatum pro tali die. Ita Sannig *dist. 2. de Horis Canon. quest. 3. n. 3.* Herincx *disp. 2. de Horis Canon. quest. 3. num. 18.* cum communi. Ratio est: quia alioquin citra peccatum mortale posset quotidie recitari Officium Paschale; quod est contra communem Doctorum, & Decretum Alexandri VII. qui anno 1666. inter alias propositiones etiam sequentem, ordine 34.

Non com-
mutandum
Officium
unius diei
in aliud;
alioquin
peccatur, &
quomodo?

Uu 2 dam-

340 *Tract. VI. De Horis Canonicis, Juramento, & Voto. Distinct. I.*
damnavit : *In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit præcepto.* Accedit alia ratio : quia hoc modo omittitur magna & notabilis pars Officij diei, & quidem contra ordinationem Ecclesie sine iusta causa ; ergo est peccatum mortale.

Quid, si
aliud Offi-
cium sit æ-
quivalens,
aut interve-
niat causa ?

61. Dicitur, *qui datâ operâ, & sine iusta causa, recitat aliud Officium notabiliter brevius, peccat mortaliter.* Nam secus dicendum est, si quis aliud Officium recitet æquivalens Officio occurrenti, vel si ex inadvertentia, aut ob aliam rationabilem causam recitet etiam aliquantulum minus. Ratio est : quia talis partim satisfacit substantiæ præcepti recitando septem Horas Canonicas ; partim non censetur Ecclesiam notabiliter defraudare, aut saltem non advertenter ac deliberatè ; ergo. Hinc

Utrum er-
ror, aut in-
consideran-
tia.

62. Inferitur I. Si quis Officium vel ex toto, vel ex parte, per errorem aut inconsiderantiam mutavit, recitando aliud, eum non teneri ad repetitionem Horarum jam lectarum, etsi eas repetere ad servandam debitam qualitatem Officij Divini, utique sit laudabilius. Ratio est : quia is præcepto Ecclesie jam satisfecit : neque Ecclesia præsumitur velle ad duo Officia atrin- gere, eum præsertim, qui sine culpa est.

Corollarium.

63. Inferitur II. cum Herincx *loc. cit. num. 19.* Lugone, Tam- burino, aliisque, quos refert, & sequitur Gobat *tract. 5. Theol. Ex- per. num. 642.* quando incepisti per inadvertentiam recitare Offi- cium non præscriptum, & recitato jam Matutino primùm ad- vertis errorem, si nolis ab initio repetere, posse te pergere cor- rigendo ex tunc errorem, ac recitando Officium præscriptum illius diei quoad reliquas Horas : quidquid contradicat Caramuel *in Theol. Regul. disp. 110.* ubi asserit, te fore obligatum ad pergen- dum in tuo errore, ne alioquin confles tale Officium, quale non reperitur in toto Breviario.

quid agen-
dum, si quis
hodie legit
Officium,
aut Lectio-
nes diei
crastinæ ?

64. Quæres, si quis hodie legisset Officium crastinum, aut Lectiones Scripturæ diei crastinæ assignatas, ex inadvertentia, quid erit crastinâ die recitandum ? Resp. cum Lugone *Lib. 5. Respons. Moral. dub. 8.* Herincx *loc. cit. num. 20.* Sannig *quest. 3. num. 5.* & alijs, recitandum rursus esse Officium crastinum. Ratio est : quia pro tali die est præceptum obligans de persolvendo isto Officio, cui heri, cum tempus præcepti necdum curreret, non fuit satisfactum. Fateor, quòd Gobat *loc. cit. n. 640.* nonnullos Doctores, ac rationes, in oppositum adducat ; verùm & ipse po- tiùs huic sententiæ insistendum existimat.

65. Quòd

65. Quòd si quis per errorem, vel oblivionem, omisit hodie recitare de Festo novem Lectionum Sancti occurrentis, illud vel eo anno penitus ipsi erit omittendum, ut probabilius censet Gobat loc. cit. n. 638. vel poterit primâ die non impedirà recitari, ut alij existimant.

Aut omisit hodie recitare de Festo occurrente?

QUÆSTIO VI.

De Loco & Tempore, quibus persolvendæ sunt Horæ Canonicæ.

66. Explicatis prioribus quinque conditionibus, ad studiosam & devotam recitationem Officij Divini requisitis, nempe Attentione, Integritate, Continuatione, Ordine & Qualitate, pergendum ad alias duas, nimirum ad Locum & Tempus, quo illud recitari possit. ac debeat. Hinc fit

Ratio ordinis,

67. CONCL. I. Quantum attinet ad Locum, illi qui ad Chorum deputati non sunt, possunt ubique Officium Divinum recitare, dummodò non recitent in loco indecenti, aut ubi attentio impediri possit. Ita communis; & ratio est clara: quia nullo Jus reperitur, quo quis Choro non obligatus, teneatur Divinum Officium in certo loco recitare. Unde satisfacit præcepto, si Officium recitetur itando, si sedendo, si ambulando, si domi, si in vinea, &c. Dummodò recitetur studiosè pariter ac devotè (modo hactenus explicato) simulque non in loco indecenti; hoc enim esset contra debitam reverentiam.

Extra Chorum, ubi possit recitari Officium Divinum?

68. CONCL. II. Canonici tenentur recitare Divinum Officium in sua Ecclesia, juxta institutionem Beneficij; nisi aliò cogat necessitas, aut permittat longæva consuetudo, vel Fundatoris institutio. Ita communis. Ratio est: quia Canonici tenentur satisfacere intentioni Fundatorum; simulque in Clem. 1. de Celeb. Missar. injungitur Canonicis onus canendi Horas Canonicas in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis. Accedit, quòd Beneficium datur propter officium, atque ut inserviat Ecclesiæ, c. ult. de Rescript. in. 6.

Canonici tenentur recitare Officium in Choro,

69. Additur notanter, nisi aliò cogat necessitas, aut permittat consuetudo &c. Nam imprimis necessitas non habet legem: unde cap. 4. de Reg. juris dicitur: Quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum: ut si quis sit infirmus, aut justâ de causâ absens. Insuper

Nisi adsit necessitas, consuetudo vel instructio specialis,

super consuetudo cujushbet Ecclesiæ, atque Fundatoris institutio, circa hoc benè sunt attendendæ, ac juxta eas major vel minor obligatio Canonicorum assistendi Choro colligenda. Quomodo autem Religiosi sint Choro astricti, dictum est supra *num. 21.*

Quo tempore recitandæ Horæ in- & extra Chorum?

70. CONCL. III. Loquendo tandem de Tempore, in publico Officio Chori servanda est consuetudo recepta cujushbet Ecclesiæ: in privata verò recitatione Horarum Canonicarum, etsi laudabilissimum sit singulas Horas suis temporibus orare, nihilominus ad vitandum peccatum mortale sufficit, ut recitentur eo intervallo, quod est inter medium noctis præcedentis & sequentis. Ita omnes Doctores. Unde qui intra hoc tempus recitat, satisfacit substantiæ præcepti, nec peccat mortaliter, etiamsi omnes Horas absolvat manè post mediam noctem, aut primum Vesper ante aliam mediam noctem: quamvis sit peccatum veniale, si id fiat absque causa rationabili, aut aliàs Horæ ultra debitum tempus sine causa differantur.

Matutinum & Laudes possunt pridie vespere recitari.

Sed circa horam variant Doctores.

71. CONCL. IV. Nihilominus ex recepta Ecclesiæ consuetudine licitum est recitare Matutinum, & Laudes sequentis diei, pridie ad vespere, nempe post tempus Vesperarum & Completorii circa horam quartam pomeridianam. Ita communis: nam consuetudo derogat rigori Juris positivi, *o. ult. de Consuet. per. n. 679.* allegat plures Doctores, qui docent, quòd is non peccet mortaliter, qui incipit statim horam secundam post meridiem. Et licet citatus Author id solum admittat justam causam urgente, ut si v. g. forent excipiendæ Confessiones ab hora tertia usque ad coenam; alij verò, ac præsertim Escobar *tract. 5. Exam. 6. n. 60.* talem damnant peccati mortalis: idem tamen Escobar culpæ venialis duntaxat reum censet inchoantem citra justam causam mediâ tertiâ; nullius, qui tertiâ.

Horæ Minores ac Vesperæ quo tempore recitandæ?

72. Cæterum Horæ Minores non possunt dici pridie, sed solum post mediam noctem diei occurrentis: possunt tamen omnes usque ad Vesperas exclusivè, ob causam honestam vel utilem, v. g. ob maiorem devotionem, majorem commoditatem studendi, ob iter inchoandum, vel alias hujusmodi causas, recitari manè. Ut autem Vesperæ possint manè dici extra tempus Quadragesimæ, requiritur paulò major causa, ut tenet cit. Gobat *n. 682.* asserens eum peccaturum venialiter, qui ante meridiem recitat Vesperas, & completorium, absque rationabili causa.

73. Porrò Rubrica illa Breviarij, quæ in Quadragesima vult Vesperas dici ante prandium, solum Chorum obligat; uti notat Tobias Lohner *Instruct. 2. part. 4. §. 10. quaest. 3.* post Gobat *loc. cit. n. 688.* dicentem, fas quidem esse in Quadragesima, Vesperas dicere ante prandium privatè, at non esse necesse.

74. Quæres, an præceptum recitandi adimpleat is, qui incipit hodiernum Officium recitare paulò ante mediam noctem diei sequentis, utputà mediâ duodecimâ, si id ipsum absque interruptione prosequatur post mediam noctem? Affirmat Leander *Quaest. Moral. part. 1. & in ord. 6. tract. 8. disp. 4. quaest. 109.* Ratio esse potest: quia præceptum celebrandi Missam inter auroram & meridiem, servatur incipiendo Missam paulò ante meridiem, etsi pars eius absolvetur primùm post meridiem, uti tenent Doctores passim; ergo à pari idem dicendum in proposito. Cæterum Gobat *loc. cit. n. 686.* hanc Leandri sententiam ex professo rejicit, utpote repugnantem communi iudicio & praxi omnium Superiorum, Confessariorum, & aliorum Doctorum. Illud certum est, quòd quis noctu recitans totum Officium, non possit pro duobus diebus satisfacere: nam Alexander VII. sequentem propositionem, ordine 35. jure damnavit: *Unico officio potest quis satisfacere duplici præcepto, pro die præsentis, & crastino.* Hinc tenendum oppositum.

75. Quæres ulteriùs, an sit peccatum mortale, celebrare Missam ante recitatum Matutinum? Resp. negativè, cum Lessio *lib. 2. de just. & jure, c. 37. num. 81.* quidquid pro- & contra disputent Doctores apud Barbosam *part. 2. de off. & pot. Episc. alleg. 24. n. 15.* ubi viginti Authores citat, dicentes, esse peccatum mortale, sine rationabili causa celebrare Missam nondum dicto Matutino; & triginta octo alios, qui negant, id esse peccatum mortale. Ratio horum est: quia nihil in jure de hoc præceptum reperitur, neque consuetudo contraria sub tam gravi obligatione est recepta. Nec obstant Rubricæ Missalis, *Tit. De preparat. Sacerd. celebraturi.* ubi dicunt Missam esse celebrandam *saltem Matutino cum laudibus absoluto.* Nam cum nullum verbum præcepti contineant, tam gravem obligationem non censentur inducere. Imò Gobat *loc. cit. n. 687.* etsi velit non esse absque causa rationabili practicandam mitiorem sententiam, eò quòd recitatio Matutini sit optima præparatio ad Sacrum, ne venialem quidem culpam per se loquendo hinc intervenire censet.

QUÆ.

Q U Æ S T I O VII.

De causis excusantibus à recitatione Horarum Canoniarum.

Oblivio inculpata excusat à recitatione Horarum. 76. **C**ONCL. I. Prima causa excusans ab Officio Divino, est naturalis, seu inculpata oblivio recitandi unam, vel plures Horas: unde qui ex oblivione inculpabili eas omittit, non peccat. Ita certa, & communis. Notat tamen Herincx *disp. 2. de Horis Canon. n. 46.* quòd, si quis advertat, id sibi frequenter contingere, dum statis temporibus non persolvit, omni culpam non vacet; tenebitur enim postmodum meliorem circa hoc attentionem habere. Si verò dubitet, an recitaverit, stat possit de Psalmo aliquo in Hora certò recitata incluso: tunc enim præsumitur, Psalmum illum cum reliqua materia cohærenter esse recitatum, quamquam ob naturalem inadvertentiam, uti sæpè fit, memoriam subterfugiat.

Quid in dubio de recitatione?

77. **C**ONCL. II. Altera causa excusans ab Officio Canonico, est gravis infirmitas; id est, talis, ut sine magna difficultate, vel corporis periculo, Horarum preces recitari non posse videantur. Ita rursus communis; & desumitur ex *c. Clericus vitam. dist. 91.* In dubio tamen aut Confessarius erit consulendus, vel prudentis & probi Medici judicio acquiescendum: tamen enim Medicus (sicut & Confessarius) in lege recitandi Horas Canonicas, vel etiam jejunii, dispensare nequeat; potest tamen infirmum dubio liberare, atque secundum præsentis circumstantias declarare, justam excusationis causam ipsum hic & nunc habere.

Gravis infirmitas excusat.

Quid in dubio?

78. Dicitur notanter in conclusione. *gravis infirmitas, &c.* Si quidem communiter notant Doctores, nonnullas esse corporis ægrotudines, quæ Clericos ab eo onere non liberant: vel quia sunt leviores, quales ferè sunt capitis, pectoris aut stomachi dolores, ut exemplificat Azorius *cit. lib. 10. cap. 13.* Vel quia ad tempus tantum justam excusationem afferunt, qualis solet esse febris quartana, aut tertiana levis non multum vexans, quæ proinde eo communiter non excusat ægrotum à recitando Officio; quia plerumque tempus à morbo liberum relinquit, quod ad orandum

Aut si infirmitas est levior?

345

dum eligi possit, saltem anteposendo vel postponendo, ut notant Abbas Innocentius, Layman.

79. Et quamvis nonnulli apud Gobat tract. 5. Theol. Expe. tim. n. 711. negare videantur, quòd teneatur quis prævenire tempus, si sciat, postmodum se impediendum ex impedimento involuntario (secus juxta omnes, si quis spontè poneret tale impedimentum) quia v. g. paroxisus febrilis impedit tempus Vesperarum: nihilominus timorati quique non facile intermitterent Officium Divinum, si poterunt prævenire. Quinimo juxta communiorè, & probabiliorem sententiam, ad hoc tenentur; cum obligatio recitandi Divinum Officium sit annexa substantialiter toti diei, & accidentaliter solum determinatis horis ipsius.

An prævidens impedimentum futurum, teneatur prævenire recitandis Horis?

80. Quæres, an qui morbi causâ Divinum Officium persolvere nequit, teneatur saltem alium audire illud recitantem? Affirmant nonnulli, ejusmodi ægrotum debere alium recitantem audire, quoties commodè possit audire, & non recitare. Constanstamen est aliorum opinio, ægrotum eâ lege minimè teneri: neque enim ullus exstat Canon, quo id præcipitur; neque ratio, quæ id convincit. Azotius loc. cit. quest. 3. Navarrus, & alij.

An morbi causâ impeditus, teneatur audire alium recitantem?

81. CONCL. III. Insuper gravis & repentina occupatio, quæ sine scandalo, aut notabili detrimento proprio, vel alieno, omitti aut differri nequit, cum ea autem Officij Divini recitatio moraliter loquendo consistere nequit, excusat à recitatione Horarum Canoniarum. Ita Layman, Navarrus, alijque passim. Exempla sunt: si populi tumultus subito exortus sedandus sit: si in Sacra v. g. Hebdomada non solum Confessiones, magno peccitentium concursu Sacerdoti excipiendæ sint, sed etiam Concioniones ad populum eidem habendæ, &c. Quando tamen tali casu preces Horariæ intra eundem diem naturalem sine magna difficultate anteponi, vel postponi possunt, id fieri debebit, prout notant ijdem Auctores.

Occupatio gravis etiam excusare potest, quæ?

82. CONCL. IV. Impotentia quoque, qualis est in cæco, aut in eo, qui Breviarium in itinere amisit, neque aliud acquirere potest, excusat ab obligatione sæpè dictæ recitationis. Ratio est: quia nemo potest ad impossibile obligari, c. 6. de Reg. juris in 6. Verum nihilominus est, eum, qui spontè Breviarium v. g. in mare projecit, unde pluribus diebus Horas recitare non possit, peccatum mortaliter per talem Breviarij projectionem. Ratio est

Impotentia quoque excusat.

(c) *Tract.*
1. Dist. 1.
n. 20. &
seq.

An qui non
potest reci-
tare totum
Officium,
teneatur re-
citare par-
tem, quam
potest?

clara: quia per ejus abiectionem voluntariam (si non urgeat aliqua necessitas illud abjiciendi) per se & proximè impedimentum voluntariè apponit, quò minus possit sequentibus diebus Divinum Officium persolvere, cujus proinde omisio eidem in causa censetur fuisse voluntaria, ut alibi (c) dictum.

83. Quæres autem occasione hujus, & præcedentis Conclusionis, an infirmus, vel aliàs legitimè impeditus, qui non potest totum Officium recitare, teneatur saltem partem recitare, quam potest? Negârunt olim non pauci Doctores; eorum tamen sententia amplius sustineri nequit, cum Innocentius XI. sequentem inter alias Propositionem ordine 54. damnaverit: *Quis non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas Horas, ad nihil teneatur, quia major pars trahit ad se minorem.* Hac igitur relicta propositione responderetur, affirmativam sententiam esse tenendam: unde si indubitatum sit, te integram aliquam Horam, puta Tertiam vel Vesperas, commodè recitare posse, licet alias Horas non possis, teneris illam recitare. Ita Layman *loc. cit. n. 2.* Suarez *l. 4. de Horis, c. 28.* Mastrius *disp. 14. Theol. Moral. n. 57.* fuitque hæc sententia ante Decretum Innocentij XI. jam inter Doctores communior & probabilior, eò quòd quælibet Hora per se sit Canonica oratio, a reliquis Officij partibus distincta.

An qui solus
recitare ne-
quit, teneatur
adhibere
socium?

84. An autem, qui Horas Canonicas ob supervenientem cæcitatem, aut aliud impedimentum, recitare solus non potest, sed cum socio, teneatur eum sibi adsciscere, variant Doctores. Et quidem nonnulli affirmant, negant verò Lessius, Henriquez, & alij, quos allegat Bonacina *disp. 1. q. 6. punct. 2. num. 8.* Cæteri respondent sub distinctione, & affirmant, illum duntaxat teneri adhibere socium, qui vel antea consueverat adhibere, vel potest ipsum commodè habere: aliàs verò non teneri, etiam si consulendum ei sit, ut sibi ad tam pium opus socium, quoad potest, procuret.

Legitima
dispensatio
etiam excu-
sat à recita-
tione Hora-
rum.

(d) *Con-*
formiter
distis n. 7.
& seq.

85. CONCL. V. Præter causas hætenus enumeratas, & magis frequentes, insuper excusat legitima dispensatio. Ita Doctores passim. Et imprimis dispensationem Summi Pontificis, etiam sine causa concessam, excusare à recitatione Divini Officij, concedunt omnes illi, quicumque (d) Horas Canonicas Jure duntaxat humano Ecclesiastico præceptas esse asserunt. Negant autem Abbas *cap. 1. de Celebrat. Missar.* & alij, qui volunt Jure Divino teneri Clericos ad septem Horas Canonicas; quamvis (subjungit Abbas) quia ista determinatio, seu distinctio Offi-

Officij Divini, est de Jure positivo, licitè Papa dispensare valeat circa ejus mutationem. An autem, & quomodo etiam Episcopus, vel Superior Regularis, possit cum suis subditis ex causa gravi & justa dispensare circa recitationem Officij Divini, futiùs explicant Doctores.

86. CONCL. VI. Tandem à recitatione Horarum Canoniarum potest excusare metus gravis: sicut accidit in casu, quando Clericus transiturus est per latrones, vel loca Hæreticorum, aut Infidelium, cum periculo gravi, ita ut si deprehenderetur, incertum ac evidens vitæ periculum aut alia gravia incommoda deventurè. Ita communis; & ratio clara est: quia cum tanto periculo leges Ecclesiasticæ non obligant, prout alibi (e) dictum.

Item & metus gravis.

(e) Tract. 2. Dist. 2. n. 25. & seqq.

87. Pro complemento hujus materiæ, Quæres I. An qui per se ipsum non potest ex justa causa recitare Horas, teneatur eas recitare per alium? Resp. cum Doctoribus communiter, negativè: quia ex nullo jure constat talis obligatio recitandi per alium, si quis per se ipsum non potest. Accedit, quòd obligatio recitandi Divinum Officium sit personalis, cui proinde per alium satisfieri nequit. Hinc Alexander VII. sequentem inter alias damnavit Propositionem, ordine 21. *Habens Capellaniam collativam, aut quodvis aliud Beneficium Ecclesiasticum, si studio litterarum vacet, satisfacit sua obligationi, si officium per alium recitat.*

An qui non potest per seipsum, teneatur recitare per alium?

88. Quæres II. Num talis teneatur Officium omissum alio die recompensare? Resp. iterum negativè. Ratio est: quia onus persolvendi Officium est affixum diei; obligatio autem affixa diei transit cum ipso die, nec potest eidem altero die satisfieri: prout in simili sine justa causa negligens audire Missam die Festo, non satisfacit præcepto Ecclesiæ, si Missam audiat sequenti die feriali.

An quis Officium omissum teneatur recompensare alio die?

89. Sunt quidem aliqui Doctores: nempe Filiucius tract. 23. cap. 10. n. 307. Major, Paludanus, Ledesma, Molfesius, aliique, quos refert Bonacina quest. 5. punct. 2. n. 5. asserentes, Beneficia omissum, liberari ab onere restitutionis: quorum ratio est; quia talis rependit æquale recitando alio die, sicque facit restitutionem in spiritualibus. Opposita tamen sententia, quam tenet Caramuel resol. 24. & communior aliorum, quàm que probabiliorem censet Bonacina ibidem, negat, talem liberari ab onere restitutionis fructuum pro rata omissionis Breviarii. Ratio est: quia obstat præceptum Concilii Lateranensis sub Leone X &

Et an Beneficiarius supplens alio die, liberetur ab onere restitutionis fructuum?

Constitutio B. Pij V. injungentis restitutionem fructuum pro rata omissionis Officij, utpote *quos non fecit suos*, ut loquitur Pontifex in Constitutione *num. 31.* allegata; ergo tenetur hosce restituere, tanquam non suos.

Quid, si ille Beneficiarius sit pauper?

90. Illud tamen rectè admonet Navarrus *cap. 7. de Hor. Can. n. 34.* ac sequitur Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 5. n. 1.* cum alijs; si ipsemet Beneficiarius pauper sit, fructus restituendos pro rata omissionis Divini Officij, eidem per modum elemosynæ applicari posse. Tamen consultum erit hoc casu, si Confessarius aliam similem satisfactionem imperet, puta ut oret, vel sacrificet pro defuncto Fundatore; aut, si malit, Officium neglectum suppleat: & sic fructus pro rata neglecti Officij eidem per modum elemosynæ applicari sinantur.

An Beneficiarius ex justa causa non recitans, teneatur restituere fructus?

91. Quæres ultimò, an Beneficiarius, qui ex justa causa mittit recitare Horas Canonicas, teneatur restituere fructus Beneficij pro rata omissionis? Resp. negativè: idque constat ex citata Constitutione B. Pij V. qua Beneficij non recitantes Horas post primos sex menses *cessante legitimo impedimento* obligantur ad restitutionem fructuum; ergo, qui ob legitimum impedimentum non recitant, hoc ipso nihil tenentur restituere: nam *exceptio firmat regulam in oppositum*, juxta vulgatum Canonistarum dictum, atque desumitur ex *l. Quæstum. §. denique. ff. De fundo instructo*, junctâ Glosâ *¶. Non potest non videri*,

DISTINCTIO II.

De Juramento,

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit Juramentum?

Juramentum debite factum est bonum.

1. **N**omine *Juramenti* in proposito intelligitur actus Religionis, quo quis Deum in testem adhibet ad confirmationem eorum, quæ affirmat vel promittit; eaque ratione profitetur, Divinam veritatem esse indefectibilem. Neque enim Juramentum debite factum ex se est malum, sed potius actus Religionis; unde Deuter. 6. dicitur; *Dominum Deum*
tuum